

בבא בתרא צ"ח

משנה

המוכר יין לחבירו והחמיץ, אינו חייב באחריותו, שבשעת מכירה היה יין. ואם ידוע שכל שנה יינו מחמיץ, ואמר לו שהוא רוצה יין למקפה¹¹⁵, הוא מקח טעות. ואם אמר לו יין מבושם אני מוכר לך חייב להעמיד לו עד העצרת¹¹⁶ ¹¹⁷. ואם מוכר לו יין ישן יתן לו משל שנה שעברה. ואם מוכר לו יין מיושן, יתן יין של שלש שנים.

גמרא

ריב"ח א' לא שנו אלא בכליו של לוקח אבל בכליו של מוכר אומר הא חומר והא קנקנך היין בקנקנים של הלוקח, ואפשר לומר שקנקניו גרמו ליין שיחמיץ. אבל אם קיבל את היין בקנקנים של המוכר והחמיץ, ודאי היין והכלים גרמו שיחמיץ, והמוכר חייב באחריות. שואלת הגמרא, ומדוע המוכר לא יכול לומר לו שלא היה לו להשהות את היין זמן רב¹¹⁸? עונה הגמרא, שאמר לו שהוא רוצה לקנות יין למקפה, להסתפק מעט מעט לקדירות. שואלת הגמרא, אם כן היה אפשר להעמיד את המשנה בקנקנים של המוכר או של הלוקח ולא אמר לו למקפה, ומדוע נדחק להעמיד בקנקני הלוקח ואמר למקפה? אמר רבא, מוכח מהסיפא שהמשנה מדברת כשאמר למקפה, ולכן אם ידוע שיינו מחמיץ הרי זה מקח טעות. אלא שברישא המוכר פטור משום שנתן את היין בקנקני הלוקח, ובסיפא מכר את היין בקנקני המוכר.

ורב"ח חולק על ר"ח ב"י שא' ומביאה הגמרא, שרב חייא בר יוסף חולק, וסובר שמזלו של אדם גורם ליינו שיחמיץ שהמשנה מדברת אף בקנקנים של המוכר ואפילו שאמר לו למקפה. ואינו יכול לומר זה יינך וזה קנקנך, שלא הקנקנים של המוכר גרמו להחמיץ אלא מזלו של הלוקח. שלומדים שמזלו של הבעלים גורם ליין שלו שיחמיץ מהכתוב: "וַיֵּאָרָא כִּי הָיִין בּוֹגֵד גְּבַר יְהִיר וְלֹא יִנְוֶה", גאותו של אדם שמגיס דעתו בדבר שאין בו גורם שהיין בוגד בו.

115 שאם לא א"ל למקפה למה יתחייב באחריותו הרי היה יכול לשתותו ולא היה לו להשהותו. שאפי' אם רובם קונם להשהות אין הולכין בממון אחר הרוב וכ"ש שחצי קונים לשתיה וחצי לשהייה. רשב"ם.

116 אבל לא מן העצרת ואילך שחום תקופת תמוז מקלקל אפי' יין מבושם. רשב"ם.

117 מבושם עד עצרת. קשה לרשב"א הרי המשנה מדברת בקנקנים של הלוקח ויאמר לו קנקנך גרם, ולרב חייא בר יוסף יאמר לו מזלך גרם. וי"ל שאם נמצא חומץ יכול לומר כך אבל כאן לא מדוב בכך אלא בא ללמד שצריך ליתן לו יין הראוי להתקיים עד העצרת. תוס'.

118 שאפילו לרב שאמר המוכר שור לחבירו ונמצא נגחן ה"ו מק"ט הוא משום שהרוב קונים לרדיא אבל כאן הרוב אינם קונים להשהות והלוקח יפסיד. רשב"ם.

ואמר רב מרי, מי שיהיר אינו מכובד אפילו על אנשי ביתו, ואפילו אשתו מבזה אותו. שנאמר: "גִּבֹר יִהְיֶה וְלֹא יִנְוֶה", ולא ינוה בנוה שלו. רב יהודה בשם רב אמר, כל המתגאה ולובש טלית של תלמיד חכם¹¹⁹ ואינו תלמיד חכם, אין מכניסין אותו במחיצתו של הקב"ה. שנאמר "גִּבֹר יִהְיֶה וְלֹא יִנְוֶה" וכתוב "אֶל נֹוֹה קִדְשְׁךָ".

אמר רבא, מי שמסר חבית יין לחנווני שימכור בחנותו מעט מעט שיתחלקו ברווח, והיין עומד ברשות בעליו. אם היין החמיץ לפני שמכר כולו, הדין הוא שבעל הבית מקבל עליו את כל ההפסד¹²⁰. אבל אם החנווני שינה ועשה בחבית ברז אחר או שהגיע יום השוק והתעצל במכירתו, יש לומר שזה גרם ליין שיחמיץ.

וא' דבא המקבל יין להוליכו לפרוותא דזול שפט והוזל בעה"ב מקבל עליו להוליכו לפרוותא דזול שפט ולמכרו שם שבאותו מקום היו מוכרים יין ביוקר, ועד שבא לשם היין הוזל, בעל היין מפסיד את כל שיעור ההוזלה. כיון שהיין נחשב לשלו, שהרי לא היה לו רשות למכרו עד שמגיע לפרוותא דזול שפט¹²².

רב כהנא א' חומץ לא שלא כריב"ח והגמרא הסתפקה מה הדין אם היין נעשה חומץ וי"א אפ' חומץ כריב"ח לפני שהביאו לשם. האם בעל היין מקבל את כל

ההפסד כמו שבמכירה גמורה כשאמר לו למקפה הלוקח יכול לומר למוכר זה יינך וזה קנקנך¹²³. או שבעל היין אינו מקבל כל ההפסד אלא מחצה מפני שהוא יכול לומר למקבל, גם מזלך גרם¹²⁴. ואמר רב הלל לרב אשי כשלמדתי אצל רב כהנא אמר לנו, שאם החמיץ מתחלקים בהפסד¹²⁵. ושלא כרבי יוסי ברבי חנינא, הסובר שבקנקנים של המוכר שכשאמר לו למקפה הלוקח יכול לומר, זה יינך וזה קנקנך¹²⁶. ויש אומרים שהבעל היין מקבל אפילו חומץ, כרבי יוסי ברבי חנינא.

למדנו במשנה, שיין מיושן צריך שיהא של שלש שנים שלימות. ושנינו בברייתא, שצריך להתקיים עד סוף השנה השלישית הזו, עד החג, עד הבציר. ואם יחמיץ קודם החג, הוא באחריותו של המוכר.

119 לובש בגד צנוע במיוחד של תלמיד חכם.

120 רשב"ם פירש שהחנווני אינו אלא שליח. ולר"י נראה לפרש שמכר לו במכירה גמורה על מנת שימכרו בחנות, ודמי למי שא"ל למקפה, וכאן הוא רוצה שיתקיים כדי סיבוייה. תוס'.

121 והקנקנים הם של המוכר והוא קיבלו בדמים בשער של עכשיו בעיר הזאת, ויחלוקו בריוח. וכל מקבלי ממון למחצית שכר הם מפקיד ונפקד קרובים לשכר וקרובים להפסד, והרי הוא באחריות שניהם להפסד כמו לשכר. רשב"ם.

122 אבל לגבי גניבה ואבידה הוא עמד גם ברשות המקבל. רשב"ם.

123 כשאמר לו למקפה ומוכר לא יכול לומר לא היה לך להשהותו, וכל שכן כאן שלא מכר לגמרי, וגם אמר ליה זיל אמיטיה אפרוותא דזול שפט שצוה להשהותו. שהמקבל יכול לומר הא חמרך והא קנקנך כר' יוסי בר' חנינא. רשב"ם.

124 שהיין עומד באחריות שנינו וקוראים בו "היין בוגד" כרב חייא בר יוסף. רשב"ם.

125 ואע"ג שהוא כמו שא"ל למקפה משום שמזל שני הבעלים גורם. רשב"ם.

126 ונראה בעיני שאין הלכה כר' יוסי בר' חנינא אלא כרב חייא בר יוסף דמזלא דגברא גרים, אלא אם ידוע שיינו מחמיץ ושומר לו למקפה. רשב"ם.

המוכר מקום לחבירו וכן המקבל מקום מחבירו לעשות לו בית חתנות לבנו, ובית אלמנות לבתו, שחוזרת לבית אביה כנעוריה¹²⁷, בונה ארבע אמות על שש דברי רבי עקיבא. רבי ישמעאל אומר רפת בקר היא זו, וצריך לעשות בית גדול יותר ולא חשש לפרש שיעורו¹²⁸.

רפת בקר ד"א על ו' בית קטן ו' על הרוצה לעשות רפת בקר בונה ארבע אמות על ח' גדול ח' על י' טרקלין י' על י' שש, בית קטן שש על שמונה¹²⁹. בית גדול שמונה על עשר, טרקלין עשר על עשר, מפני שהוא עשוי למושב שרים ולא לתשמיש וצריך שיהיה מרובע. את כל הבתים האלו עושה בגובה של חצי אורכם ורוחבם. ראיה לדבר אמר רבן שמעון בן גמליאל מבנין ההיכל, שארכו היה ארבעים אמה, ורחבו עשרים, וגבהו שלשים שלשים חצי מארכו ורחבו.

גמרא

אין מדת ד"א שחתן יגור בבית חמיו ולבנו ולבתו, ובית אלמנות לבנו ולבתו. כיון שאין דרך ארץ שהחתן יגור בבית חמיו¹³⁰. כמו שכתוב בספר בן סירא 'הכל שקלתי בכף מאזנים ולא מצאתי קל מסובין, וקל מסובין חתן הדר בבית חמיו, וקל מחתן אורח מכניס אורח, וקל מאורח משיב דבר בטרם ישמע!' כמו שנאמר בספר משלי: "מְשִׁיב דָּבָר בְּטָרִם יִשְׁמַע אֵוֶלֶת הִיא לוֹ וְכָל־מָה".

רפת בקר היא זו י"א דברי ר"י וי"א אומרת הגמרא, יש אומרים שמה ששנינו הרוצה לדברי ר"ע לעשות רפת בקר בונה ארבע אמות על שש, הם דברי רבי ישמעאל. שאומר שאי אפשר לומר שהבונה בית חתנות ובית אלמנות בונה ארבע על שש אמות שהרי בית כזה הוא רפת בקר, שהרי הרוצה לעשות רפת בקר בונה ד' על ו' אמות¹³¹. ויש אומרים שהם דברי רבי עקיבא שאמר לרבי ישמעאל, אכן ד' על ו' זה שיעור של רפת בקר, אולם פעמים שאדם עושה את דירתו בבית חתנות כרפת בקר.

127 ודרך האב לעשות לבנו יציע קטן סמוך לביתו שאין דרך החתן לדור אצל חמיו משום חשד חמותו כמו שא' בגמרא, אבל אין רגיל לעשות בית ארמלות לבנו שהרי עד עתה לא היה דר אצל חמיו אלא אצל אביו משום חמותו. רשב"ם.

128 נראה שה"ה לענין חלוקת אחים או שותפים שאין חשוב בית אא"כ יש לו שש על שמונה. תוס'.
129 כשאמר לו עשה לי בית סתם ויד הבונה על העליונה לעשות לו פחות שבבתיים. וה"ה למוכר מקום לחבירו לעשות לו בית דצריך לתת לו קרקע שש על שמונה. רשב"ם.

130 כמו שא' בפסחים הוי זהיר באשתך מחתנה הראשון יש או' משום חשד ויש או' משום ממון. והוא הדין לכל החתנים אלא שמן הראשון חמיו צריך לזהר חמיו יותר. קל מסובין לאו דוקא אלא דבר גרוע ונקט סובין ולא נוצה שהוא פסולת הוא. אורח מכניס אורח. דיו שבעה"ב מהנה לו. רשב"ם.

131 ור' ישמעאל ורבי עקיבא חולקים בב' דברים, בבית חתנות וברפת בקר. ושיעורו דר' עקיבא מפורש בבית חתנות, ולא ברפת בקר. ושל רבי ישמעאל מפורש ברפת בקר ולא בבית חתנות. רשב"ם.

מבארת הגמרא, שטרקלין הוא חדר העשוי חלונות חלונות. ומוסיפה הגמרא, שאם התנה לעשות לחבירו קנתר עושה 'תרבץ אפרגי', חצר גדולה ששרים עושים לצד הארמון שלהם.

יש מי שא' שרשב"ג א' ראייה לדבר מביאה הגמרא שנחלקו, מי שנה את מה ששנינו במשנה לפני דברי רבן שמעון בן גמליאל ראייה לדבר. יש מי שאמר שרשב"ג אמר, ראייה לדבר מנין, ורשב"ג פירש שהכל כבנין היכל. ויש מי שאמר שהתנא קמא אמר שיש ראייה לדבר, ורשב"ג תמה על דבריו, האם אתה רוצה לעשות את שאר הבנינים כבנין ההיכל?! שבשאר הבנינים שאינם חשובים אין צריך להגביה כל כך.

שנינו בברייתא, אחרים אומרים, גובהו של הבית הוא כאורך קורותיו שנתונות ברחבו של בית. שואלת הגמרא, מדוע התנא לא אמר רומו כרחבו? ואומרת הגמרא או שנאמר שהקורות ארוכות יותר מרוחב הבית. מפני שבתיהם בנויים רחב מלמטה וצר מלמעלה. או משום מקום כניסת הקורות בתוך החומה.

